

Inventering av topplåsbräken (*Botrychium lanceolatum*) vid Liikavaara E 10.

-Gällivare kommun, Norrbottens län

Bakgrund

I samband med naturvärdesinventering för ny sträckning av E 10 vid Liikavaara (Enetjärn natur 2018) noterades flera växtplatser för både månlåsbräken (*Botrychium lunaria*) och höstlåsbräken (*Botrychium multifidum*) i området. I NVI-rapporten framgick även att det inte gick att utesluta förekomst av topplåsbräken (*Botrychium lanceolatum*), trots att den inte noterats vid inventeringstillfället.

I Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan (dnr. 343-16466-2019) har framförts att Trafikverket måste utreda om arten topplåsbräken kommer att beröras av den nya vägdragningen.

För att bekräfta eller avfärda en eventuell förekomst av topplåsbräken i området har ytterligare ett eftersök av arten skett inom den aktuella vägkorridor som är planerad (se figur 1). Ytterligare ett utsök på Artportalen på topplåsbräken har skett i samband med utredningen.

Figur 1. Kartan visar den aktuella vägkorridoren (gult). Eftersök av topplåsbräken har skett på samtliga öppna gräsmarker och dikeskanter inom avgränsningen (röd markering).

Beskrivning inventeringsområdet och tidpunkt för inventeringen

Inventeringsområdet har avgränsats till att omfatta den aktuella vägkorridoren (i tidigare dokumentation benämnt som alternativ 1) där den går över öppna ängar och betesmarker, d.v.s. relevanta växtmiljöer för topplåsbräken. Ett eftersök har även skett i dikeskanter av befintliga vägar. Huvuddelen av de observationer som är gjorda av topplåsbräken i Lule lappmark är noterade under juli månad. Eftersöket i Liikavaara har därför genomförts den 14:e Juli för att optimera förutsättningarna för att återfinna arten.

Förutsättningar för inventering av topplåsbräken

Låsbräkenväxterna har en komplicerad och delvis dåligt känd reproduktionsbiologi med en livscykel som omfattar flera underjordiska stadier. Även om den enskilda plantan kan leva i många år så visar den sig inte alltid ovan jord, vilket gör låsbräkenarterna kryptiska och svårinventerade. Det är av den anledningen som de ofta beskrivs som sporadiska (Naturvårdsverket 2014).

Topplåsbräken påträffas vanligast i gräsbevuxen kulturmark, som tidigare slåtrats eller betats. Särskilt väl tycks arten trivas i torr ängsmark vid gamla torp och på magra fäbodvallar, där den ej sällan växer tillsammans med andra låsbräkenarter. Den håller även tillgodo med annan ängsartad mark längs skogsvägar och stigar (Artdatabanken, 2019). Topplåsbräken förekommer eller har förekommit spridd över norra Svealand och södra Norrlands lågland, med ströförekomster ända upp mot kalvfället. I Norrland följer den huvudsakligen älvarna och kusten. (Artdatabanken, 2019). I Lule lappmark finns 7 kända lokaler där topplåsbräken är noterad under perioden 2000-2020 (Artportalen, utsök 2020-08-10). Av dessa ligger 6 växtlokaler i Jokkmokks kommun och endast en av lokalerna i Gällivare kommun (på gamla fotbollsplanen i Dokkas, noterad 2019-07-13).

Resultat och slutsats

Under inventeringen kunde inga låsbräkenarter noteras inom det avgränsade inventeringsområdet, trots ett fördjupat eftersök. Sammantaget har två inventeringsinsatser genomförts för att eftersöka topplåsbräken. Trafikverket anser att inventeringsinsatserna är tillräckliga för att göra bedömningen att det är osannolikt att topplåsbräken växer inom det aktuella vägområdet och arten kommer därför inte att beröras. Det finns av den anledningen heller ingen anledning att lyfta frågan om dispens för arten eller motiv att vidta ytterligare åtgärder.

Källor

Artdatabanken. 2019. Artfakta. Topplåsbräken. <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/165>.

Artportalen. SLU Artdatabank. Utsök 2020-08-10. <https://www.artportalen.se/>

Naturvårdsverket. 2014. Åtgärdsprogram för låsbräknar i hävdade marker, 2014-2018; topplåsbräken, nordlåsbräken, rutlåsbräken. Rapport 6650.